

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravnštvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vratimo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Naša in tuja šolska politika.

Postopanje jugoslovanskega, italijanskega, avstrijskega in madžarskega ministra prosvete proti narodnim manjšinam.

Ministrstvo prosvete v Italiji:

Za 523.000 Jugoslovanov v šolskem letu 1923/24.

Prepovedane vse jugoslovenske šole. »La Gazzetta Ufficiale« št. 250 od 24. oktobra 1923 objavljiva kraljevski dekret od 1. oktobra 1923, št. 2185, katerega čl. 17. se glasi:

»Začetkom šolskega leta 1923/24. se bo pouk v vseh prvih razredih drugorodnih ljudskih šol vršil v italijanskem jeziku.

V šolskem letu 1924/25. se bo vršil pouk tudi v drugih razredih omenjenih šol v italijanskem jeziku.

V naslednjih šolskih letih se preide zaporedoma tudi na nadaljnje razrede vse določ, dokler se ne bo v vseh razredih ljudskih, kakor tudi meščanskih, poučevalo v italijanskem jeziku.«

Ministrstvo prosvete v Jugoslaviji:

Za 4496 dalmatinskih Italijanov v šolskem letu 1923/24. odrlo novih italijanskih šol:

V Splitu — 3 razr., 3 učit., za 108 otrok. — V Korčuli — 2 razr., 2 učit., za 42 otrok. — V Šibeniku — 5 razr., 4 učit., za 32 otrok. — V Hvaru — 2 razr., 2 učit., za neznatno število otrok.

V Starem Gradu se je radi pomanjkanja otrok morala šola zapreti na predlog Italijanov samih.

Italija vsiljuje italijanske šole naši državi. »Gazzetta Ufficiale« z 12. novembra 1923 je objavila kr. odlok-zakon od 10. septembra 1923, št. 2308, s katerim se dovoljuje vsota v znesku 500.000 Lir za nakup poslopja v Splitu za italijansko šolo. Finančni minister je odredil s posebnim odlokom vpis omenjene vsote med izredne izdatke ministrstva zunanjih zadev za proračunsko leto 1923/24. Ta odlok-zakon je predložen parlamentu, da ga izpremeni v zakon.

nika »Napretka« (Zagreb). Sa velikom ljubavlju, a sa jo više truda, ovaj zajednički istup simpatična je pojava, a čine ga jo simpatičnijim likovi na naslovnom listu i to: Strossmayera, Sv. Save, Trubarja, Obradovića, Gundulića, Karadžića, Vodnika i Bleiweisa. U tom pravcu kreće se i sadržaj zbornika, kojemu je kalendarij samo nuzgredni dio. Spomenemo li imena suradnika: Jovića, Bakića, Čorovića, Radosavljevića, Mladenovića, Vavre, Markovića, Mandića, Rajčića, Hadžića, Černeja, Močnika, Protića, Gangla, Gavrilovića, Kranjčevića, Novaka, Jakšića, Veselinovića i Udickoga, pa biografije naših pedagoških i prosvjetnih radnika: Bakića, Basarićeka, Slomšeka, Natoševića, Stojanovića, Schreinerja, Miodragovića, Filipovića, Adžića, Trstenjaka, Radosavljevića, Bežeka, Protića, Turića, Močnika, Rajčića, Jovića, Gangla, Dinića, Nerata, Modeca, Blagojevića, Neškovića, Praprotnika, Čajkovca, Putnikovića, Jelenca, Karabegovića i Bogunovića, onda je jasno i za laika, da su urednici časno izvršili ovaj svoj prvi istup, pa sad je na učiteljstvu i prijateljima šole, da uspije još materijalne strane. Kako je knjizi dodano obilje praktičnoga materijala, eto za naše učiteljstvo lijepo i zabave i pouke, a bit će za mnogoga i poticaja, pa da i sam doprinešo što za naredno godište. Uvaži li se, da su svi naši ljudi od pera, djela i vidjela raštrkani, onda ide svaka čast učiteljstvu u U. J. U., što je prvo zajednički oprobalo uspjehom svoju duževnu snagu djelom, koje podnosi i najostriju kritiku. Primijetiti nam je samo jedno, da je šteta, što nije uzet čisto bijeli glatki (satinirani) papir, pa bi knjiga bila i opremom ljepe. Na hrptu izostavljen je napis knjige, a to smeta, kad se knjiga slaže u knjižnici. Sadanji format treba da ostane, a kako braća Slovenci imadu vlastitu svoju učiteljsku tiskar u Ljubljani i poznati su kao valjani majstori u opremanju elegantnih i umjetničkih izdanja, treba da se naredno godište tamo odštampa već i zato, što će pare ostati u učiteljskom džepu. Još samo nešto: Prosvjetne radnike-učitelje iz pokrajine treba u prvom redu privući, a ne da ostanu po strani i vječni suradnici raznih lokalnih tjednika, samo zato, što njihova braća v Beogradu, Ljubljani i Zagrebu čitavu stvar drže u svojim rukama. Time ne mislimo, da prigovorimo, što su ovaj put glavni suradnici iz spomenuta tri naša grada, već što kod nas obično biva, da se naprosto na prosvjetne radnike izvan centra zaboravlja. Treba znati, da baš ovi nemaju i ne mogu birati, gdje će suradivati, pa je to glavni razlog, da mnogi talenti naprosto propadaju ili naprosti zakržljave. A čim više suradnika, tim će Kalendar biti zanimljiviji, a bogme i traženiji. Kako će se Kalendar godinice upotpunjivati, valja već sada pomicati i na Učiteljski Zbornik (Almanah), gde će biti zastupani učitelji-beletristi i poučni pisci, kojima je to glavna struka, a bave se pedagoškom knjigom nuzgredice. Tako će učiteljstvo imati dvije knjige: Učiteljski Kalendar i Učiteljski Zbornik (Almanah), koje bi mogle sabrati sve, što je vrijedno, da se prikupi i okupi oko riječi: Učitelj, Škola i Prosvjeta.

Iz Čehoslovaške republike. —čs. † Adolf Šustr, učitelj in pisatelj. V Pragi — Koširich (Vaclavska č. 311) je umrl dne 7. januarja t. l. ob 20. uri zvečer učitelj in pisatelj Adolf Šustr. Pojogni Šustr je gojil vedno velike simpatije do slovenskega učiteljstva in je prihitev v prejšnjih časih z našimi severnimi brati Skalickyem, Skalom in Heinym pogosto v našo sredo. Imel je zelo mnogo prijateljev med našim starejšim učiteljstvom. Pravilno označuje osmrtnica njegovo delovno smer: Vse življenje je posvetil blaginji svoje rodbine, v prospeli naroda in v dobrobit učiteljskega stanu. Dočakal je radost, da je bil narod osvoden Habsburgovcev ali ni dočakal osvobojenja vsega naroda in ljudstva od gršega neprijatelja, od Rima. — Blagemu pokojniku in vzhlednemu tovarišu bodi ohranjen časten spomin, preostalim pa naše sožalje!

Spološne vesti.

Čudna praksa z anonimnimi dabi. Skoro na vsaki pokrajinski skupščini se je napravil sklep, da naj se višji šolski svet opozori, naj na anonimne časopisne napade v personalnih in šolskih zadevah ne reagira z disciplinarnimi preiskavami. Če nima ovaduh toliko poguma, da bi se podpisal ali osebno pritožil, naj tudi višji šolski svet ne ustrezha s svojo pretirano potrežljivostjo takim ljudem. Svojcas smo imeli pokrajinskega namestnika, ki je strigel časopisne napade in z njimi vihtel Damoklejev meč nad uradništvom. Danes nima več častnega spomina med

izhaja vsak četrtek. Načrtna znača za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članino že plačano naročino za list. Za oglase in reklame notice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inseratni davek po sebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

za obleko, čevlje in druge potrebe revne šolske dece 660.000 Din. — Dalje je mestna občina na lastne stroške ustavila kino za šolsko mladino. Nastavila je večje število šolskih zdravnikov špecialistov. Za šole je naročila celo vrsto slik iz hrvatske zgodovine.

— Hrvatski listi o Ganglovem jubileju, »Vjesnik Županije Virovitičke« (23. in 24. štev.), ki ga urejuje g. R. F. Magjer, prinaša o Ganglovi 50-letnici sledeč članek (s sliko): »Vodja slovenačkoga učiteljstva Engelbert Gangl u Ljubljani proslavio je 12. XI. 1923. pedesetogodišnjicu svojega života, pa je tom prigodom izšao njemu u počast najbolji naš list te vrsti »Učiteljski Tovariš« (urednik: Ivan Dimnik) na 12 stranica, prikazavši iscrpivo svečarevad, a isto tako i dnevnik »Jutro« (broj 265. od 11. XI. 1923), beogradska »Narodna Ilustrovana« (broj 81. od 11. XI. 1923.) i drugi listovi. Ono, što je za Hrvate bio Filipović, Sirovica, Miljković i Basariček, a danas je za braću Srbe: Milutin Stanković, to je za sve nas E. Gangl. On je istodobno i organizator i Soko i pjesnik i urednik. Njegov je rad opsežan, pa će se o njemu pisati sa raznog gledišta, a bilanca svega bit će: jedna snažna i rođoljubna narav, koja je čitav svoj život djelovala iz naroda za narod sa mnogo samoprijegora i sa još više svježine mladenačkih idejala. Uvaži li se, da je kao bivši narodni poslanik djelovao i na prištu političkoga rada, onda je predbjezno jasna slika čovjeka, kojom se ponose svi južni Slaveni. »Učiteljski Tovariš«, »Gabrščekove knjižnice za mladinu«, »Zvonček«, izvorni radovi: »Iz luči in teme«, »Moje obzorje«, »Materine sanje«, »Dva svetova«, »Dedščina«, »Trpinj«, »Dolina solz«, »Katka Poljakova«, »Sin«, »Sad greha«, »Sfinga«, »Veseli ljudi«, pozorišne recenzije u »Slovenskom Narodu«, osnutak Učiteljske Stedionice, Tiškarne, Konviktita itd., njegova su djela. Čovjek od vajkada naprednih načela ponos je Udruženja Jugoslovenskih Učitelja i riječju i djelom, dragi naš brat i iskreni drug, kojemu neka je svaka čast kod sve braće Srba, Hrvata i Slovenaca u našoj državi i slaveškoga svijeta izvan nje!«

— NABIRALCE NAROČNIKOV »ZVONČKA« vladno prosimo, naj hitijo z nabiranjem naročnikov, ker bo izšla prva številka v zadnjem tednu tega meseca. Prvo številko bomo poslali vsem lanskim naročnikom, ki je izrecno niso odpovedali. Skrbite, tovarišice in tovariši, da ne izgubimo prav nobenega lanskih naročnikov, pač pa da jih vsak na svojem kraju vsaj še toliko pridobimo. Hitite s prijavami!

UPRAVA LISTOV UJU.

— Zakaj se ne skliče višega šolskega sveta na posvetovanje. Zakon o sestavi višega šolskega sveta je še vedno v veljavi, a vendar je zavladalo neko mrtilvo. Četudi bi personalije po novem uradniškem zakonu odpadle, je še mnogo šolsko upravnih vprašanj pri katerih bi izvoljeni zastopniki učiteljstva imeli staviti svoje pripombe, kot izraz in mišljenje učiteljstva. V interesu demokratične uprave je, da se sklicuje plenum višega šolskega sveta na posvetovanja o šolsko in prosvetno upravnih vprašanjih. Ukinite plenuma višega šolskega sveta bi bil izraz nagnjen k absolutizmu, kar bi bilo protivno zdravemu načelu demokracije.

— Apel na učiteljsko požrtvovalnost. (Dopis.) Uradne učit. konference za šol. leto 1923-24 se imajo na osn. šolah, v kolikor dovoljujejo materialna sredstva in požrtvovalnost učiteljstva, vršiti po odredi viš. šol. sveta koncem šolskega leta in sicer tekmo meseca junija t. l. Na dnevnih redih se naj dano v prvi vrsti razprave o telovadbi, gojivju državnega čuta, o ljubezni do ožje in širše domovine in podobna predavanja. Predavatelja določijo šole za vsak okraj same. Okrajne konference moramo smatrati za važne, ker nam počažejo slike razvoja in napredka šolstva v posameznih letih in ga s tem pospešu-

jejo, kar je zelo važno za notranjo ureditev naše nacionalne države. — **Javno moramo obžalovati**, da vlada noče uvideti tega in ne da sredstev za te konference ter vali breme teli konferenc na že itak slabo plačano učiteljstvo. — Konference se nam zde pa še iz drugega ozira važne. Na njih ima učiteljstvo pravico izraziti svoje mnenje in staviti predloge v zadevi ureditve šolstva in pouka. To je demokratična poteza šolske uprave. Dasi pri nas že okrajna učiteljska društva izražajo na zborovanjih mišljenje učiteljstva o ukreplih šolske uprave, se nam zdi vendar važno, da dobe te izjave in predlogi uradni značaj. Želeti bi bilo le, da bi se šolska oblast tudi ozirala na te »želje« učiteljstva, posebno kar se tiče meščanskega šolstva, drugače bo tudi požrtvovalnost učiteljstva usahlila, kakršni pojavi se že pokazujejo, ker padajo prijave kandidatov za meščanskošolski izpit. Učiteljstvo naj se pa za »požrtvovalnost« posluži svoje pravice.

Sklep I. šolskega semestra 1923-24. Višji šolski svet je odredil, da se prvo polletje letosnjega šolskega leta konča na vseh šolah v Sloveniji v četrtek, 31. januarja t. l. Pouk ima ta dan trajati do 12. opoldne, na kar se razdele šolska izpričevala in naznani. II. semester se prične v ponedeljek, 4. februarja, z rednim poukom ob 8. uri zjutraj.

Odlikovani sinovi naših tovarišev. Nj. Vel. kralj je naklonil najvredejšim učencem srednjih šol božično darilo v znesku 500 Din. Darilo je dobil med drugimi tudi dijak VII. razr. realne gimnazije v Celju Božidar Černej, sin okrajnega šolskega nadzornika tov. Lj. Černeja in dijak V. razr. realne gimnazije v Ptaju Peter Kavčič, sin nadučitelja tov. Kavčiča iz Stanošina. Očetoma in sinovoma odlikovancema čestitamo!

Obrambni vestnik.

—ob Čudimo se naivnosti »Slovenčevega« dopisnika, ki v 6. številki t. l. pričakuje odgovora in našega zagovora glede notice o zastavah. Če delajo klerikalcem raztrgane in izprane zastave, pa najsi bo slovenska, ki so jo klerikalci onečastili s svojim separatističnim izrabljajenjem proti državnim zastavam, ali državna — čast in ponos, niso zastave v taki obliki v čast narodu in ne državi pred tujcem in vnanjem svetom. Zagovora pred »Slovenčevim« dopisnikom pa ne bo od naše strani, ker nam je v zadoščenje priznanje iz naših vrst od vseh onih, ki so čitali našo notico in »Slovenčev« lo povsko zaviti pamflet. Škoda energije, prostora in časa!

—ob Učitelja je žallia. Tako poroča: Dne 23. oktobra 1923 je podučeval učitelj Božidar Tomažič ljudske šole v Smartnem na Pohorju, okraj Slovenska Bistrica učence svojega razreda v naravi. Ker hči posestnice Marije Arbeiter v Kalšah ni bila pazljiva, jo je učitelj zaprl po končanem podniku. Ko je otroku postal slabo, ga je takoj izpustil. Drugi dan mu je mati učenke po svoji drugi hčerki poslala odprt pismo s sledenčo žaljivo vsebino: »... kadar boste svoje otroke imeli, te jih pa zapiraite... v Vrbekov kogel jih pa tudi ni treba goniti. Zakaj ste tako vši nisi, učite jih rajši v šoli. Arbeiter призна, da je pisala pismo, pravi pa, da je hotela samo ščititi svojega otroka, nevedoc, da žali s tem učitelja. — Arbeiter je bila obsojena radi pregreška po § 104. srb. k. z. na 200 Din denarne kazni.

Učiteljski pravnik.

—§ Kolekovanje osnovnošolskih izpravečev je obvezno za šolska naznana, odpustnice in odhodnice; kolek 5 Din. Isto velja za nadaljevalne šole. Takse so oproščeni starši, ki ne plačujejo več nego 10 Din in v dove z več nego tremi nedolennimi otroki, ki ne plačujejo več nego 20 Din direktnega davka. — Na takem šolskem naznanimu mora biti napisano, n. pr. »Oproščen takse v smislu člena 5. točke 6. zakona o taksaх in pristojbinah z dne 25. oktobra 1923. — Nasvetujem, da si dobe občine iz davkarij izkaze ter jih v uradni vlogi odstopijo šolskim vodstvom. Takih strank je itak malo, ki ne plačujejo več nego 10 Din neposrednega davka. Ako bi pa zahtevali od vseh strank občinska potrdila, bo preveč razburjenja, na občinah pa tudi preveč dela. — Te takse so v veljavni že od 15. novembra 1923, a nismo dobili do danes od šolskih oblasti nobenih navodil.

—§ O božičnih počitnicah je bil ponokd 2. januar prost, drugod zopet šola. Pogovoriti se nismo mogli, ker smo do zadnjega dne čakali odločbe. — Kako se naj proslavi rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije, smo čitali šele v političnih listih.

Učiteljstvo ne dobi nikoli pravočasno obvestila. To šoli ni v čast, ne v korist.

—§ **Vojška obveza in postranska opravila.** Vojška obveza po novem vojnem zakonu traja (čl. 9.): od 21.—40 leta pri operativni vojski, od 40.—50 leta pri rezervi. — Med postranska opravila računa šolska oblast samo ona s honorarji. To na razna tozadevna vprašanja.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. A. Linhart: *Zupanova Micka*. Broš. velja s poštnino vred 21 Din. Tiskovna zadružna v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

—kpl. Jurčič Josip, Spisi. X. zvezek. Uredil dr. Ivan Grafenauer. Slovenski svetec in učitelj, Veronika Deseniška. 1923. Založila Jugoslavenska knjižarna v Ljubljani. Cena 20 Din. vez. 30 Din.

—kpl. V. M. Garšin: *Nadežda Nikolajevna*. Poslovni U. Zun. Splošna knjižnica št. 13. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjižarna. Cena broš. 10 Din. vez. 15 Din.

—kpl. Edmond in Jules de Goncourt: *Renee Mauperin*. S pričajočim zvezkom nam daje Splošna knjižnica prevod romana, ki sta ga spisala br. Goncourt. Ze okolščina, da pišeta slovstveno delo dve osebi skupaj, bo za nas nova. Avtorja sta početnika francoskega naturalizma in kot takata zaslužita, da ju vsaj po enem delu poznamo tudi pri nas. Roman Renée Mauperin je sliko francoske mladine iz začetka druge polovice devetnajstega stoletja. Dasi je delo v nekem oziru čisto posebno francosko, bo gotovo tudi med nami vzbudilo znatno mero zanimanja. Saj je polno pestrih slik in pogost zelo živalno. Prevod nosi vse značilnosti prevajalceve. Oprenjen je s kratkim uvodom, ki bo našim čitateljem prav dobrodošel. Oprema je običajna, cena nizka!

—k O Vilharjev »Novih džabljalj« piše odlični glasbeni strokovnjak prof. Franjo Dugan v poslednji številki »Svete Cecilije«: Naš zaslужni kompozitor izdaje pod tim naslovom zbirku svojih noviljih pesama, komponiranih za srednje grlo uz pratinju klavirja. Dosada je izšašo prvi zvezek »Novih džabljalj«, koji sadržuje tri pesme: »Lastavice« (Anton Medved), »Nočna pesem« (Josip Milaković), te »Jelen i košuta« (A. Šenov). Sve su te kompozicije pisane uznornim stilom, na kakvi smo kod Viljara navikli, te daju kompozitora, koji poznaje i ljudsko grlo i klavirnu tehniku. Te kompozicije mogu se ubrojiti medju najinteresantnija djela zasluznoga autora, te se odlikuje time, što oblikuje zanimljivim modulacijama i harmonijskim kretnjama, a da pri tom ipak ne zapada u hipermoderne kafotoni. Mi te kompozicije našim pevačima i klavirašima toplo preporučamo to više, što ni pevačeva ni klavirna partija ne stavlja prevelikih tehničkih zahtjeva kod izvedbe.

Ocene.

—k A. Linhart: »Zupanova Micka« in »Veseli dan ali Matiček se ženje«. Oder 6. zvezek. V Ljubljani 1923. Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadružna v Ljubljani. Str. 140. Nova izdaja. Šesti zvezek »Oder«, ki ga zalaže Tiskovna zadružna v Ljubljani, primaša v novi izdaji prvi slovenski komediji, ki jih je dihuoviti prosvetilec Linhart po nemškem oziru, francoskem izvirniku spremno priredil za naše tedanje razmire. Z njima je položil temelj naši drami, književnosti. Krepko risani značaji, živahan dialog, neprisiljena situacijska komika dajejo komedijama trajno vrednost; posebno je dvodejanka »Zupanova Micka« po svoji preprosti sceneriji in malem številu oseb kakor našla ustvarjena za naše manjše odre. Ako nova izdaja ni hotela zabrisati časovnega in prosvetnega kolorita dobe, v kateri sta igri nastali, se je morala kolikor mogoče tesno nasloniti na Linhartovo prireditev; zato bo dobrodošla tudi našim srednješolcem pri pouku slovenske zgodovine. Izdajateljeve »pripombe« na koncu knjige pondarjajo pomen obeh komedij in nas sežanjajo z usodo njihovih dosedanjih izdaj.

—k Grafenauerjeva izdaja Jurčičevih zbranih spisov se bliža svojemu koncu. Ta dva zvezka in imeli bomo pred sabo vse zbrane Jurčičeve spise, zakaj sedanji X. zvezek je zopet korak bliže izpopolnitvi te vrzelj, ki vlada na naši slovenski misi. Dr. Prijateljeva klasična izdaja le počasi napreduje, izdaja Narodne tiskarne je že davno razprodana, zato moramo biti Grafenauerjevega Jurčiča tembolj veseli. V »Slovenski svetec in nčelj« nas popelje Jurčič nazaj v staroslovensko zgodovino, v čase sv. Cirila in Metoda. Ista iskrena domovinska ljubezen, ki je vodila Jurčičeve pero v Tugomeru, več tudi tu iz vsake strani te knjige. Slovensko in slovanstvo sta goznili sili Jurčičevega delovanja. Prvotno je misili pisatelj iz snovi napraviti trodelen roman, nekako trilogijo iz slovenske pradavnine, pa je omagai nad delom, boleznej ga je tlačila k tlemu. »Slovenski svetec in učitelj« je ostal torzo. Ko prebiramo to delo, nam je žal, da kruta usoda ni dala dokončati dela, ker Grimislava in Strahomer-Gorazar vzbujata v nas željo, da bi zasedovali še v drugem in tretjem delu njihovo interesantno risane značaje. Jurčičev slog je priznano mojstrosko delo in cela kompozicija je odseg Jurčičeve osebnosti. Ves veliki krog Jurčičevih častilcev in naše preprosto ljudstvo bo zopet imelo knjigo, ki jo bo bralo z vsem srcem in veliko ljubeznilo. Veronika Deseniška obravnava v dramatski obliki kos iz zgodovine Celjskih grofov. Ta snov je potisnila že prvi slovenski pisatelj Josipin Turnografski pero v roko in prav sedaj je obdelava Oton Zupančič tudi v dramatski obliki. Tri dni pred smrto je dokončal Jurčič svojo Veroniko, lahko rečemo, da je bil rokops ob njenem mrtvaškem odru še moker. Opisiti tega dela ni mogel. Prejega je zasenčil smrtni angel. Zato pa ne bomo gledali s preveč kritičnim očesom na pomanjkljivo karakterizacijo oseb in na pomanjkljivo ples, temveč z vso pleteto bomo brali to zadnje dovršeno delo Jurčičeve muze in sklonili glave pred veltičastvom smrti. Iz Veronike Deseniške seje slovenski duh, kos slovenske grude se drži tega dela in zato bomo z veseljem segali po X. zvezku Jurčičevih spisov, da se iz njega naničemo velike ljubezni pisatelja do vsega, kar je slovenskega in slovenskega.

—k V. M. Garšin. Nadežda Nikolajevna zavzemata gotovo čestno mesto med prevodi. Kl smo ih zadnje čase brali v slovenskem jeziku. Jasno risati, simpatični značali, nepeč dejante in lahek, toda izbrusen slog so njegove vrline. Ker je V. M. Garšin med Slovenci razmeroma še malo znan, je temni primerne, da je Splošna knjižnica uvrstila v svoj krog tudi eno njegovih del. Prevod je oprenjen z lepim uvodom, ki vsež nekoliko počne Garšinovo življenje in nudi tako bralcu klinče do umetnosti tega velikega in nesrečnega Rusa. Oprema je lepa. Tudi cena je zelo nizka. Zato nričkovemo, da bo knjiga našla pot v vse naše javne in zasebne knjižnice. Saj ním je v prvi vrsti namenjena.

—k »Ljubljanski Zvon« v novem letu. »Ljubljanski Zvon« stopa v svoje 44. leto. Delo, ki ga je izvršil v tej dobi, je ogromno, naloge, ki ga čakačko v bodočnosti, še neprimerno težje, važnejše in bolje odgovornosti. Zato njegovo poslanstvo je davno ni zaključeno; dolžnost vsakega kulturnega Slovencev pa je, da s svojimi močmi, materialnimi in duševnimi, podpre to našo edino svobočno literarno-umetniško revijo. Novi letnik bo otvoril Oton Zupančič s prologom »Veroniki Deseniške«, ki mu bodo sledili še drugi odločni nizovi velike tragedije. Nagrado, ki je bila leži in letos razpisana v Ljubljanskem Zvonu, je raznoliko urinjal Jožu Kozaku za njegov roman »Sestneter«. Razen tega vodilna romana bo Zvon obnovil še celo serijo manjših pripovednih spisov. Vladimir Levšek pribidi prevod do slede neznanega, šele po vojni odkritega obširnega poglavja iz romana »Boris P. M. Ostrolevskega«. En prevod zanimljivih Balzacovih »Contes drolatiques« objavi dr. A. Debeljak. Vsa pažnja pa bo

posvečena originalni noveli. Z njimi bodo zastopani Ivan Albreht s »Povestjo iz Preloma«, Cvetko Golar s svežo knečko povestjo »Zlato laboljko«, Anton Novacjan s krepkimi prizori in odlokmi iz romana »Ugasli vulkani«, dalle Marija Kmetova, Miran Jarek in dr. Dalšo dramatično študio objavi France Bevk itd., itd. Radi delnega, eventualnega povečanja Ljubljanskega Zvona, podrazumeva tiska v papirja ter povišanja pisateljskih honorarjev je bila uprava lista primorana povisiti naročnino na 120 Din letno. Naročnina se plačuje tudi polletno in cetrteletno. List se naroča pri Tiskovni zadruži v Ljubljani. — Uredništvo in upravnost.

—k Edmond in Jules de Goncourt: Renee Mauperin. S pričajočim zvezkom nam daje Splošna knjižnica prevod romana, ki sta ga spisala br. Goncourt. Ze okolščina, da pišeta slovstveno delo dve osebi skupaj, bo za nas nova. Avtorja sta početnika francoskega naturalizma in kot takata zaslužita, da ju vsaj po enem delu poznamo tudi pri nas. Roman Renée Mauperin je sliko francoske mladine iz začetka druge polovice devetnajstega stoletja. Dasi je delo v nekem oziru čisto posebno francosko, bo gotovo tudi med nami vzbudilo znatno mero zanimanja. Saj je polno pestrih slik in pogost zelo živalno. Prevod nosi vse značilnosti prevajalceve. Oprenjen je s kratkim uvodom, ki bo našim čitateljem prav dobrodošel. Oprema je običajna, cena nizka!

—k O Vilharjev »Novih džabljalj« piše odlični glasbeni strokovnjak prof. Franjo Dugan v poslednji številki »Svete Cecilije«: Naš zaslужni kompozitor izdaje pod tim naslovom zbirku svojih noviljih pesama, komponiranih za srednje grlo uz pratinju klavirja. Dosada je izšašo prvi zvezek »Novih džabljalj«, koji sadržuje tri pesme: »Lastavice« (Anton Medved), »Nočna pesem« (Josip Milaković), te »Jelen i košuta« (A. Šenov).

Sve su te kompozicije pisane uznornim stilom, na kakvi smo kod Viljara navikli, te daju kompozitora, koji poznaje i ljudsko grlo i klavirnu tehniku. Te kompozicije mogu se ubrojiti medju najinteresantnija djela zasluznoga autora, te se odlikuje time, što oblikuje zanimljivim modulacijama i harmonijskim kretnjama, a da pri tom ipak ne zapada u hipermoderne kafotoni. Mi te kompozicije našim pevačima i klavirašima toplo preporučamo to više, što ni pevačeva ni klavirna partija ne stavlja prevelikih tehničkih zahtjeva kod izvedbe.

Naša gospodarska organizacija.

UČITELJSKI DOM V MARIBORU

je najmlajši del naše skupne gospodarske organizacije. Društvo se je ustanovilo 1. 1922 in ima priljubo isti namen kakor Učiteljski konvikt v Ljubljani t. j. omogočiti učiteljskim sinovom in hčeram študij na srednjih šolah v Mariboru s tem, da jim mudi po primerno nizki ceni stanovanje in hrano ter nadzoruje njihovo vzgojo.

Društvo je torej nastalo iz nujne socialne potrebe učiteljstva in ni nikakor kako konkurenčno podjetje Učiteljskemu konviktu v Ljubljani, ampak ga nekako izpopoljuje. Zakaj krajevne razmere mariborske oblasti in prirodna gravitacija te oblasti, za katere je društvo ustanovljeno, zahtevajo, da študirajo otroci učiteljskih rodbin v Mariboru, kjer je naravno in kulturno središče za celo oblast. Tekom enega leta svojega obstanka je zbralo društvo blizu 40.000 Din kapitala. Večina okrajnih učiteljskih društev mariborske oblasti je pristopila k UDM korporativno in plačuje za vsakega svojega člena 10 Din letno članarine. Lep znesek se je nabral kot temeljni kamen UD v spomin lanj umrlega tovariša ravnatelja Mihaela Nerata, ki si je pridobil kot vsestransko delaven šolnik in dolgoletni urednik »Popotnika« neprecenljivih zasluga za razvoj slovenskega šolstva in naše organizacije. Društvo podpirajo tudi nekateri domači zavodi, pred vsem pa »Učiteljska tiskarna« iz svojega čistega dobitka, kar tem bolj opravljajo izvajanje gesla »Svoji k svojim« v naših vrstah. Društvo ima tudi pravico založništva, a se v tem kratkem času še ni moglo udejstvovati na tem polju.

Pri mestni občini mariborski si je društvo že zasiguralo zelo primerno stavbišče, kjer namerava postaviti svoj dom, kakor hitro bodo to dopuščala sredstva in razmire. Za sedaj pa le zbira v to potrebeni kapital in posreduje pri iskanju primernih stanovanj za dijake in dijakinje iz učiteljskih rodbin.

—g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani. Učiteljski zbor I. m. deške osnovne šole v Ljubljani